

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Učebné osnovy
ZBOROVÉHO SPEVU

Hudobný odbor

**Učebné osnovy pre II. stupeň základného štúdia a štúdia pre dospelých
základnej umeleckej školy**

Autorka: Mgr. Ľubica Halová
Spoluautorka: Mgr. Elena Manicová

Koordinátorka: Mgr. Elena Manicová, Štátny pedagogický ústav

Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 8. decembra 2003 pod číslom 11228/2003-091 ako učebné osnovy pre základné umelecké školy

Jún 2003

Učebné osnovy pre II. stupeň základného štúdia a štúdia pre dospelých v 1. – 4. ročníku základnej umeleckej školy

Zborový spev (1. - 4. ročník, 3 hodiny týždenne)

Ciele

Práca v speváckom zbore plní funkciu edukačno-relaxačnú pre všetky vekové kategórie II. stupňa ZUŠ a štúdia pre dospelých. Poskytuje žiakom možnosť zmysluplného odreagovania sa, radosť zo spoločnej tvorby hudobného diela, prehĺbuje ich emocionalitu, rozširuje hudobnú gramotnosť a pomáha tak utvárať harmonicky rozvinuté osobnosti.

Cieľom predmetu je poskytnúť možnosť celoživotného vzdelávania sa všetkým, ktorí prejavia záujem o účinkovanie v speváckom zbore (záujem sa považuje za prvoradý, nadradený nad spevácke schopnosti). V speváckom zbore sa rozvíjajú jazykové schopnosti jednotlivcov študovaním diel v originálnom jazyku, uplatňujú sa medzipredmetové vzťahy (architektúra, literatúra, výtvarné umenie, dejiny, etika). Práca sa orientuje prevažne na interpretáciu úprav ľudových piesní slovenských i inonárodných, prípadne sa špecializuje na interpretáciu diel z obdobia renesancie či iných období, spirituálu či gospelu. V repertoári zboru by však nemali chýbať skladby súčasných domácich či svetových skladateľov. Obogatím môžu byť aj úpravy populárnej hudby (Beatles, Abba, J. Ježek a pod.).

Žiakov je potrebné systematicky viesť k správnym speváckym návykom (nie všetci navštevovali spevácky zbor na I. stupni ZUŠ, prípadne nemajú žiadne skúsenosti v tejto oblasti), ovládaniu hlasu vo všetkých polohách hlasového registra, rozvíjaniu zmyslu pre kultivovaný spev, primeraný výraz, prejav, vkus. V práci je potrebné vychádzať z pochopenia hudobného a slovného obsahu rôznych štýlových období a smerov aj ľudových piesní z rozličných regiónov.

Ďalším cieľom je prezentácia svojej práce na rôznych verejných vystúpeniach a podujatiach školy. V prípade, že na škole existuje komorný alebo symfonický orchester, je vhodné nastudovať aj diela vokálno-inštrumentálne (nielen a capella), čím na jednej strane takáto spolupráca motivuje aj členov inštrumentálnych telies k práci, na druhej strane prináša radosť a uspokojenie z kolektívnej práce a v neposlednom rade vedie k rozširovaniu skúseností a repertoáru.

Obsah

- Dbieť na funkčné držanie tela, správne spevácke nádychy, zdokonaľovanie kultivovaného spevu so zodpovedajúcim výrazom.
- Dbieť na správnu artikuláciu pri speve.
- Dbieť na intonačnú čistotu, citlivé tóny klesajúce aj stúpajúce.
- Pracovať neustále s notovým textom, dbať na orientáciu v partitúre, spájanie notového zápisu s hudobnou predstavou.
- Pri nácviku kratších ucelených fráz a ich spájaní do väčších celkov využívať formu imitačnej metódy.
- Pri spievaní inojazyčných textov dbať na správnu výslovnosť (konzultácie s odborníkmi).
- Cvičiť spievanie pamäti.
- Študijné úlohy je potrebné precvičovať v nadväznosti s hudobnými skladbami.

Hlasová výchova **(1.– 4. ročník, 1 hodina týždenne)**

Ciele

Predmet hlasová výchova je dôležitou súčasťou predmetu zborový spev. Cieľom je naučiť, zafixovať a dodržiavať zásady hlasovej hygieny, správnych speváckych návykov v oblasti dychu, nasadenia a samotného spevu, speváckej výslovnosti, intonačnej čistoty a timbrovej vyrovnanosti v rôznych hlasových registroch. Výučbou v hudobno-teoretickej a speváckej oblasti sa pripravujú adepti na zvládnutie viachlasných úprav ľudových piesní aj na zvládnutie viachlasných skladieb rôznych štýlových období.

Obsah

- Vysvetliť funkciu a činnosť hlasového aparátu v súčinnosti so správnym speváckym hlbokým, mäkkým dychom.
- Od začiatku spájať v rôznych krátkych hlasových cvičeniach v klesajúcej podobe činnosť bránice s napnutím svalového korzetu a v každej polohe zapojiť všetky rezonátory do činnosti.
- Dbáť na zásady hlasovej hygieny, nespievať v indispozícii.

Intonácia

- durové postupy – klesajúce, stúpajúce v rozsahu kvinty,
- molové postupy – klesajúce, stúpajúce v rozsahu kvinty,
- modálne postupy – klesajúce, stúpajúce, v rozsahu kvinty, príp. sexty,
- kvintakord dur, mol, zmenšený, zväčšený,
- sextakord dur, mol, zmenšený,
- kvartsextakord dur, mol, zo zmenšeného,
- skoky v rozsahu kvinty nahor i nadol.

Harmónia

Najnižší hlas spieva základný tón, vyšší hlas kvintu, ďalší hlas terciu (veľkú alebo malú), najvyšší hlas spieva základný tón. Všetky hlasy spievajú súčasne (zborovým dychom), pričom sa zmení kvalita tercie, nasleduje kvinta. Vo vyspelejších zborových telesách je možné meniť oba hlasy súčasne. Podobne treba postupovať pri spájaní akordov T–S–T, T–D–T, T–S–D–T a pod.

Metódy a formy práce

Zbornajster volí také metódy a formy práce, ktoré pomáhajú naplniť ciele predmetu. Technické cvičenia a výber skladieb je potrebné voliť tak, aby sa mohli postupne precvičiť a uplatniť získané vedomosti a zručnosti nielen technické, ale aj výrazové. V práci s kolektívom nezabúdať na motiváciu, postupnosť, individuálne potreby žiakov a rozvíjanie ich schopností. Výber hudobného materiálu treba voliť primerane schopnostiam žiakov a možnostiam školy. Nevyhnutnou súčasťou práce speváckeho zboru sú rôzne verejné vystúpenia a účasť na súťažiach zborového spevu.

Jednotlivé nácviky zboru je potrebné začínať hlasovou rozcvičkou v trvaní pol hodiny. Trojhodinovú dotáciu predmetu zborový spev možno rozdeliť na 1,5 hodiny dvakrát v týždni, hodinovú dotáciu predmetu hlasová výchova možno rozdeliť po pol hodine dvakrát v týždni, čím dosiahneme po dve ucelené vyučovacie hodiny týždenne.

Pri hlasových cvičeniach treba postupovať od jednoduchšieho k zložitejšiemu, napr. 5 tónov v postupnej klesajúcej melódii s použitím slabiky „vo“ po poltónoch transponovať po hranicu rozsahu jednotlivých hlasov v dynamike mf – napr. g-f-e-d-c, v ďalšom cvičení striedať susedné tóny c-d-c-d-c na slabiky „vo,ve“, transponovať hore a dole po poltónoch, pripravovať kvintakord najprv klesajúci, neskôr rozložený (g-e-c, c-e-g-e-c) na slabiky „vo,ve,va“. Postupne rozširovať diapazón hlasových cvičení najprv v rozpätí sexty, neskôr oktávy. Cvičenia rozšíriť aj o krátke úryvky zo zborových skladieb (2 – 4 taktové) bez textu, na jednu slabiku. Na záver by nemalo chýbať cvičenie, v ktorom učíme kolektív dýchať tzv. zborovým dychom – zbor drží jeden tón vo vyhovujúcej polohe pre všetky hlasy (každý hlas vo svojom rozsahu) na vokál „o“, prípadne iný rovnako vhodný.

Dramaturgiu repertoáru je potrebné zamerať na hudobné skladby založené na princípoch kontrastu tempového, rytmického, výrazového aj tóninového (odporúča sa terciová príbuznosť, napr. e mol – G dur, A dur – C dur a pod, ďalej príbuznosť rovnomenných tónin, napr. F dur – f mol). Vystúpenia alebo koncert treba uvádzať skladbou najlepšie zvládnutou po všetkých stránkach (intonačnej, výrazovej, jazykovej), najnáročnejšiu skladbu zaradiť do stredu programu. Dôležité je pozitívne motivovať žiakov.

Hudobný materiál

autor	názov	edícia	jazyk
Adam A.Ch.	Cantique de Noel	Ch. R. Baker	anglický
Allegrí G.	Incipit Lamentatio	M. Luchetti	latinský
Animuccia g.	Benedetto sia lo giorno	V. Carpentier	taliánsky
Arcadelt J.	Ave Maria	A.v.Ryckegem	latinský
	Ave Maria	Ch. More	latinský
	Ecce d'oro l'eta	R. Ornes	taliánsky
	Il bianco e dolce cigno	Andre	taliánsky
Archangelsky A.A.	Cheruvimskaja	A. Ledkovský	ruský
Banchieri A.	Contraponto bestiale	Ch. Lee	taliánsky
	Gli amanti cantato un madrigale	Ch. Lee	„
	Jubilare Deo	C. Macchi	latinský
Bortňanský D.	Cheruvimskaja	A. Ledkovský	ruský
Bruckner A.	Ave Maria	R. Ornes	latinský
	Christus factus est	R. Ornes	„
	Locus iste	R. Ornes	„
	Tantum ergo	R. Ornes	„
Certon P.	Fortune aloss	C. Macchi	francúzsky
	La, la, la je ne l'orse dire	E. C. Molina	„
Des Prez J.	El grillo	C. Macchi	taliánsky
	Ma bouche rit	L. Quaijtaal	francúzsky
Dowland J.	Come Again, Sweet Love	R. Ornes	anglický
Gabrieli A.	Angeli, Archangeli	R. Ornes	latinský
Gastoldi G.	Amor vittorioso	R. Ornes	taliánsky
	Il bell amore	C. Macchi	„
	Viver lieto voglio	R. Ornes	„

Grečaninov A.	Cheruvimskaja	A. Ledkovský	ruský
Gruber F.	Stille Nacht	S. Olivieri	nemecký
Handl J. G.	Ave Maria	V. Ursič	latinský
	Duo Seraphim	R. Ornes	„
	Natus est nobis	C. Macchi	„
	Regem natum	V. Ursič	„
Isaac H.	Insbruck, ich muss dich	R. Ornes	nemecký
	Now Rest Beneat Night's Shadow	J.H Flower	anglický
Lasso O.	Bon Jour, Mon Coeur	R. Ornes	francúzsky
	Jubilate Deo	C. Macchi	latinský
	Matona, mia cara	R. Ornes	taliansky
	O, occhi, manza mia	R. Ornes	„
	Mon coeur se recommande a vous	V. Ursič	francúzsky
Marenzio L.	Gia torna a rallegr	V. Ursič	taliansky
Mokranjac S.	Cheruvimskaja	V. Ursič	ruský
	Tebe pojem	V. Ursič	staroruský
Monteverdi C.	Ecco mormorar l'onde	G.J.Callon	taliansky
Morley T.	Sing we and chant it	R. Ornes	anglický
Rachmaninov S.	Bogorodice, devo, radujsia	A. Angelini	staroruský
Saint-Saens C.	Ave verum corpus	R. Ornes	latinský
Scarlatti A.	Exultate Deo	C. Macchi	„
Tradičné –	Adeste Fideles	A. Angelini	„
v úprave	Babe in Betlehem's	R. Baker	anglický
	Chris is Coming	R. Baker	„
	Joy to the World	R. Baker	„
	Rôzne koledy	R. Ornes	„
Vecchi O.	Fa una canzona	R. Ornes	taliansky
	Gioite tutti	C. Macchi	„
Viadana T. L.	Exultate justi	P. Marmol	latinský
Victoria T.L.	Ave Maria	G. Wehmhoff	„

Uvedené diela možno nájsť na internete pod názvom Choral Public Domain Library.
 Diela slovenských a českých autorov sú dostupné v hudobnom oddelení knižníc.

